

Asia: VN/23943/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

5 c § Toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen ja lainsäädännön tunnustaminen

-

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Uudenmaan jätehuoltoviranomainen pitää hyvänä, että pyritään selkeyttämään kunnan ja jätteen haltijan välistä vastuunjakoa. Kunnan vastuun rajaaminen on kuitenkin muutos väärään suuntaan. Jätehuollon kehittäminen sekä ympäristö- ja jätepoliittisten tavoitteiden tehokas täytäntöönpano edellyttää kuntien riittävän vahvaa asemaa jätehuollossa. Siksi asumisen jätehuoltovastuisiin ei tulisi tehdä muutoksia, vaan asumisen jätehuollon järjestämisen tulisi säilyä laajasti kunnan jätehuoltovastuulla.

Uudenmaan jätehuoltoviranomaisen mukaan kaiken asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon tulisi jatkossakin kuulua kunnan vastuulle kuntalaisten yhdenvertaisuuden vuoksi. Jätehuolto on kuntalaisille lakisääteiden välttämättömyyspalvelu, johon heillä pitää olla oikeus olosuhteista ja asumismuodosta riippumatta. Mikäli kuntavastuu rajataan ehdotetulla tavalla, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavan yrityksen tai yhteisön palveluyksikössä, vankilassa, kasarmilla, vastaanottokeskuksessa tai muussa vastaavassa laitosasumisessa asuvien kuntalaisten hallintolain mukaista oikeusturvaa heikennetään muun muassa jätehuollon maksuasioissa ja heidät asetetaan eriarvoiseen asemaan välttämättömyyspalvelun kohdalla. Kuntalaisten oikeus saada kunnan järjestämä asumisen jätehuolto sisältää oikeuden jätehuollon asianmukaiseen järjestämiseen myös muiden kuin kiinteistökeräyksessä kerättävien jätelajien osalta. Näihin kuuluvat muun muassa vaarallisten jätteiden ja lääkejätteiden jätehuoltojärjestelyt sekä suurikokoisten asumisen jätteiden, kuten rikkinäisten huonekalujen vastaanotto jäteasemilla. Asukkailla on oikeus saada myös kunnan jäteneuvontaa. Lisäksi kunnan asukkailla on oikeus tuottajayhteisöjen järjestämään maksuttomaan aluekeräykseen (esim. pakkausjätteet), taajama-alueilla tietyin edellytyksin maksuttomaan paperin kiinteistökeräykseen sekä kuntien ja tuottajien pakkausjätteiden yhteistoiminnassa kiinteistöiltä erilliskerättävien pakkausjätteiden jätehuoltoon, joka on tuottajien pääosin kustantamaa. Kuntien asukkailla on myös oikeus subventoituun hintaan biojätteen keräyksessä ja yleensä maksuttomaan vaarallisten jätteiden vastaanottoon ja käsittelyyn.

Erityisen huono muutos olisi niille kuntavastuulta pois siirtyville kohteille, jotka sijaitsevat haja-asutusalueella ja muutoinkin syrjäisillä alueilla. Näillä alueilla ei välttämättä ole saatavilla jätteiden käsittelypalvelua yksityisiltä jätealan toimijoilta ja että paine sekä markkinaehtoisena että kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun käyttämiseen kasvaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on pääasiallisessa vastuussa yhdessä ELY-keskusten kanssa yhdyskuntajätteen keräyksen ja hyödyntämisen valvonnasta. Kunnan jätehuoltoviranomainen vastaa jätehuollon seurannasta ja ohjaamisesta. Koska asuminen on kokonaisuudessaan kuntavastuullista, on jätehuoltoviranomaisen rekistereissä kaikki asuinkiinteistöt, ja rekisterin hoitajana jätehuoltoviranomainen on myös pitänyt huolta, että kaikki asuinkiinteistöt ovat liittyneet järjestettyyn jätehuoltoon ja huolehtineet määräysten mukaisesta erilliskeräyksestä. Muutoksen jälkeen osa asumisen jätteestä siirtyisi elinkeinojätteeksi. Lakiehdotuksen toinen varsin negatiivinen vaikutus olisi, että kun kunnan vastuulta poistuu jätehuollon toimintoja, kunnilla ei ole enää mahdollisuutta ohjata yhdyskuntajätehuollon toteuttamista näillä kiinteistöillä, eivätkä ne ole enää kattavasti keskitetyssä rekisterissä ja seurannassa. Samalla kasvaa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten valvontataakka. Elinkeinoelämän jätteitä ohjataan ja valvotaan lähes ainoastaan ympäristölupien valvonnan yhteydessä. Suurin osa elinkeinoelämän toimijoista ei tarvitse toimiakseen ympäristölupaa, joten käytännössä pääosa elinkeinotoimijoista on jätehuollon valvonnan ulkopuolella. Tämä on ristiriidassa Suomen kierrätysastetavoitteiden kanssa.

Uudenmaan jätehuoltoviranomainen toteaa lisäksi, että lakiehdotus on epäselvä, kun termiä ”asumisessa syntyvä jäte” on esitetty muutettavaksi kotitalousjätteeksi vain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Termi ”asumisessa syntyvä jäte” käytetään myös muualla jätelaisissa ja jäteasetuksessa, muun muassa jätelain 32 §:n 2 momentissa, 86 §:ssä ja 6 §:ssä.

35 § Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

-

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

-

Siirtymäsäännös

Mikäli asumisessa syntyvää jätettä koskeva kuntavastuun rajaus toteutetaan, siirtymäajan tulisi päättyä aikaisintaan 2026. Yleistä irtisanomisen mahdollisuutta ennen siirtymäajan päättymistä ei tulisi lainkaan säätää. Esitetty siirtymäsäännös aiheuttaa ylimääräistä epäselvyyttä ja hallinnollista taakkaa jätehuoltoviranomaisille sekä jätelaitoksille, mikäli muutosta ei voida toteuttaa hallitusti ja kootusti.

Muuta huomioitavaa

Uudenmaan jätehuoltoviranomainen haluaa myös todeta, että ehdotetut lakimuutokset aiheuttavat suurta hallinnollista taakkaa jätehuoltoviranomaiselle, kun jätehuoltomääräykset, jätetaksa sekä muita ohjeita pitää päivittää.

Vaikutusten arvioinnissa todetaan seuraavaa: ”Hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tarjoavat yksityiset yritykset voisivat jatkossa nykyistä paremmin hankkia yksiköidensä jätehuollon yhdeltä yritykseltä ns. yhden luukun palveluna sen sijaan, että osa yksikössä syntyvän jätteen jätehuollosta olisi edelleen kunnan vastuulla.” Tämä vaikuttaa ristiriitaiselta suhteessa jätelaissa ja etenkin sen 36 § 3 momentissa ilmaistuun jätteenkuljetusten osittamisveloitteeseen. Pykälän tarkoituksena on varmistaa kuljetutusten hankintaprosessissa myös pienten ja keskisuurten jätteenkuljetusyritysten toimintaedellytyksiä. Perustelujen mukaan voisi olla jopa eduksi, että jätehuoltopalvelun hankinta voidaan keskittää valtakunnalliseksi. Lisäksi valtakunnallinen jätehuollon kilpailutus on omiaan heikentämään paikallisten pienempien jätehuoltoyritysten asemaa. Tämä on epä johdonmukaista ja ristiriitaista sekä epäreilua kunnallista jätehuoltoa kohtaan.

Perjala Christine
Raaseporin kaupunki/ Uudenmaan jätelautakunta